Gemeente Assen

Raadsvoorstel

Onderwerp Wijzigen leeftijdsgrens kostendelersnorm

Kenmerk	140694-2022
Datum verzending	25 oktober 2022
Besluitvormende raad	24 november 2022
Consulterende raad	
Namens	het college van burgemeester en wethouders van gemeente Assen de heer M.L.J. Out, burgemeester de heer T. Dijkstra, secretaris

1 Beslispunten

1.1 Tijdelijk buitenwettelijk beleid te voeren door de leeftijdsgrens voor de kostendelersnorm, met terugwerkende kracht, vanaf 1 juli 2022 te verhogen van 21 naar 27 jaar.

2 Inleiding

Op 11 oktober jl. heeft het college besloten om de leeftijdsgrens voor de kostendelersnorm per 1 juli 2022 te verhogen van 21 jaar naar 27 jaar. Dit besluit volgt uit het Bestuursakkoord 'Dichtbij & Daadkrachtig' en anticipeert op een landelijke wetswijziging met dezelfde strekking. Voor dit besluit is in het Bestuursakkoord “Dichtbij & Daadkrachtig” een bedrag van € 168.000 begroot. Omdat de kosten voor dit besluit in 2022 uit eigen middelen betaald moeten worden en deze zullen worden ingezet om tijdelijk buitenwettelijk beleid te voeren, vraagt het college de gemeenteraad om in te stemmen met dit besluit.

Landelijk is veel discussie ontstaan over de kostendelersnorm. Uit onderzoek van Significant APE, in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, blijkt dat er relatief veel jongeren uit bijstandsgezinnen het huis verlaten zodra zij 21 jaar worden. Sinds 2015 is dat aantal sterker gestegen dan het aantal jongeren uit niet-bijstandsgezinnen. In gesprekken met gemeenten en maatschappelijke organisaties is naar voren gekomen dat het erop lijkt dat 21-jarigen sneller uit huis gaan om een terugval in de bijstandsuitkering van de ouders te voorkomen. Die terugval wordt in deze gevallen veroorzaakt door de kostendelersnorm; de ouders ontvangen een lagere uitkering, omdat de jongere vanaf 21 jaar wordt beschouwd als kostendeler. Sommige jongeren ervaren hierin zelf geen keuze of worden door hun ouders gepusht om uit huis te gaan. Zij komen daarmee op hun beurt in een lastige positie omdat ze zichzelf moeten redden, wat kan leiden tot eigen financiële problemen. Bovendien is de woningmarkt dusdanig lastig, dat ook dit tot problemen bij deze jongeren kan leiden (dreigende dakloosheid).

Momenteel bevindt de wetswijziging om de leeftijdsgrens voor de kostendelers te verhogen van 21 naar 27 jaar zich in het besluitvormingstraject.

Dit voorstel is onderdeel van het wetsvoorstel 'Breed Offensief', dat recentelijk in de Tweede Kamer is besproken. Daarbij heeft een ruime meerderheid van de Kamerleden aangegeven dit wetsvoorstel te steunen. Er wordt gekoerst op invoering van de wet per 1 januari 2023.

Het college van de gemeente Assen wil niet op deze wetswijziging wachten, omdat het toepassen van de kostendelersnorm in de huidige praktijk kan leiden tot schrijnende situaties voor kwetsbare jongeren.

De kostendelersnorm is in 2015 ingevoerd, vanuit de gedachte dat het ‘stapelen’ van uitkeringen in een huishouden kan leiden tot een dusdanig hoog totaalinkomen dat werken niet meer loont. Als er in een huishouden drie mensen zouden zijn met een bijstandsuitkering, bijvoorbeeld de vader en zijn twee thuiswonenden 21-jarige zoon en 23-jarige dochter, kan het totaalinkomen zonder kostendelersnorm hoger uitkomen dan het bruto-modaal inkomen. De kostendelersnorm zorgt voor ‘deling van de kost’ door gemeenschapsgeld en maakt dat werken gaat lonen.

De wijziging van de kostendelersnorm houdt in dat de leeftijdsgrens voor het hanteren van de kostendelersnorm opschuift van 21 naar 27 jaar. Personen jonger dan 27 jaar kunnen dan dus geen kostendelende medebewoner meer zijn en op de uitkering van de ouders van deze inwoners wordt de kostendelersnorm niet meer toegepast.

Het aantal kostendelers in de gemeente Assen bedroeg ultimo juli 2022 in totaal 154. Dit zijn 154 individuele uitkeringen waarop de kostendelersnorm op dit moment van toepassing is. Het gaat daarbij om alle inwoners, waarop de kostendelersnorm van toepassing is. Dus zowel inwoners tussen 21 en 27 jaar zijn (doelgroep van de voorgestelde wijziging) alsook inwoners van 27 jaar of ouder.

3 Beoogd effect

Instemming van de gemeenteraad met de bekostiging uit eigen middelen van het collegebesluit over de aanpassing van de leeftijdsgrens voor de kostendelersnorm.

4 Argumenten

1.1 Door in te stemmen met dit voorstel, bekrachtigt de raad de route die het college heeft gekozen om te anticiperen op een aanstaande wetswijziging.

4.2 De legitimering voor het tijdelijk voeren van buitenwettelijk beleid kan gevonden worden in artikel 18 Participatiewet. Dit artikel maakt het mogelijk om in individuele gevallen af te wijken en de bijstand op een ander niveau bij te stellen. De gemeenten Rotterdam en Arnhem gebruiken dit artikel ook als basis voor hun besluit over de kostendelersnorm.

5 Kanttekeningen

1.1 Het is de verwachting dat de wetswijziging over de kostendelersnorm per 1 januari 2023 van kracht wordt. Dit is op dit moment nog geen zekerheid. Wanneer de wetswijziging later dan 1 januari 2023 in werking treedt, betekent dit dat de gemeente Assen langer buitenwettelijk beleid voert en dit langer uit eigen middelen moet bekostigen. Wanneer deze situatie zich voordoet zal het college opnieuw de gemeenteraad vragen om deze kosten voor de betreffende periode te dekken.

1.2 Omdat het voorstel inhoudt dat de gemeente Assen tijdelijk buitenwettelijk beleid gaat voeren, moet de accountant hierover ingelicht worden.

Overleg tussen WPDA en de accountant heeft opgeleverd, dat de accountant aangeeft dat het besluit om buitenwettelijk beleid te gaan voeren, zal drukken op het foutenpercentage.

5.3 Artikel 18 Participatiewet ziet op individuele cases. In dit besluit wordt de aanpassing van de leeftijdsgrens echter generiek toegepast. Omdat het voorstel echter begunstigend buiten-wettelijk beleid behelst, is de inschatting dat de minister en de rechter gemeenten hier niet op terug gaan fluiten. Bovendien wordt dit besluit genomen, vooruitlopend op gewijzigde landelijke wetgeving. Het is echter wel van belang dit besluit consequent uit te voeren en de uitvoering zorgvuldig te documenteren.

6 Kosten, baten en dekking

In het Bestuursakkoord 'Dichtbij en Daadkrachtig' heeft het college voor de begroting van 2022 een bedrag van € 168.000 opgenomen voor dit voorstel, gebaseerd op een raming van WPDA. Dit bedrag is, samen met de overige middelen uit het Bestuursakkoord, als begrotingswijziging opgenomen in de Voortgangsrapportage, die op 13 oktober aan de raad is voorgelegd.

Wanneer de wetwijziging per 1 januari 2023 van kracht wordt, krijgt de gemeente de middelen voor het hanteren van de kostendelersnorm via de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG).

Die raming is opgesteld op basis van twee aannames:

- elk huishouden met kostendelers bestaat uit 3 personen. Dit is een gemiddelde, dat aansluit bij de berekeningen die een aantal andere gemeenten hebben gebruikt (Rotterdam, Arnhem).
- elk huishouden met kostendelers van 3 personen gaat er maximaal € 629,62 per maand op vooruit. Dit bedrag sluit aan bij voorbeeldberekeningen uit het conceptwetsvoorstel. In dit voorbeeld gaan we uit van een ouder (50 jaar) die twee inwonende kinderen (van 25 en 26 jaar) in huis heeft. Zoals u kunt zien is het effect van de voorgestelde wijziging het grootst op de uitkering van de ouder, omdat deze niet langer wordt gezien als een kostendeler en daardoor de volledige uitkering voor een alleenstaande ouder ontvangt.

	Situatie voor 1 juli 2022	Situatie op basis van voorstel per 1 juli	Verschil
Ouder (50 jaar)	€ 682,08	€ 1101,82	€ 419,74
Kind (26 jaar)	€ 682,08	€ 787,02	€ 104,94
Kind (25 jaar)	€ 682,08	€ 787,02	€ 104,94
Totaal	€ 2046,24	€ 2675,86	€ 629,62

- er zijn situaties met minder inkomensstijging mogelijk, afhankelijk van de gezinssamenstelling. In het voorbeeld is evenwel gerekend met netto bedragen. Nu het om uitkeringen voor het levensonderhoud gaat, komen daar nog de sociale lasten (belastingen) bij.

- de uitvoeringskosten voor WPDA zijn wat hoger. Software is niet eerder voorhanden dan per 1 januari 2023. De betalingen zullen allemaal handmatig moeten worden in- en uitgevoerd. Dit is mogelijk binnen de huidige systemen van WPDA maar vergt wel wat meer werk.
- De totale raming (gerekend met bedragen van na 1 juli 2022) komt daarmee op 154 inwoners die het betreft. Per groepen van 3 inwoners is de inkomstenvooruitgang 629,62 Euro. Per maand is dit een uitgave van 154/3 * 629,62 = 32.320. Over zes maanden is het bedrag dan 193.320. Dit bedrag behelst de maximale kosten van de voorgestelde wijziging. In de praktijk kunnen de kosten ook lager uitvallen.

7 Communicatie, participatie

Over dit besluit wordt een persbericht opgesteld.

De uitvoering van dit besluit wordt in nauwe samenwerking met WPDA opgepakt.

8 Inclusie

Dit besluit beoogt jongeren tussen 21 en 27 jaar betere kansen te geven om te participeren. Financiële problemen en problemen rond huisvesting kunnen een reden zijn van (sociale) uitsluiting, eenzaamheid en sombere gevoelens.

9 Vervolg

Na het raadsbesluit wordt het nieuwe beleid, in samenspraak met WPDA en de accountant, tot uitvoering gebracht.

10 Bijlagen

-

De raad van de gemeente Assen,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 11 oktober 2022

Besluit

1.1 Tijdelijk buitenwettelijk beleid te voeren door de leeftijdsgrens voor de kostendelersnorm, met terugwerkende kracht, vanaf 1 juli 2022 te verhogen van 21 naar 27 jaar.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van donderdag 24 november 2022.

De raad voornoemd,

Voorzitter, M.L.J. Out

Griffier, J. de Jonge